

MLJEKARSTVO

MJESEČNIK UDRUŽENJA MLJEKARSKIH PODUZEĆA HRVATSKE

GOD. IV.

ZAGREB, VELJAČA 1954.

BROJ 2.

Ing. Kaštelan Dinko

III. GODIŠNJA SKUPŠTINA UDRUŽENJA MLJEKARSKIH PODUZEĆA HRVATSKE

Treća godišnja skupština Udruženja mljekarskih poduzeća održana je 14. II. o. g., dakle nešto prije negoli prošle godine, i to uglavnom stoga, što je trebalo izmijeniti pravila prema novoj Uredbi o udruživanju privrednih organizacija. Tom novom Uredbom Udruženje dobiva zakonsku osnovu za svoje djelovanje.

Od ukupno 30 članova Udruženja prisustvovalo je skupštini 20, pa predstavnici organa vlasti, Poljoprivrednog i Veterinarskog fakulteta, Instituta za mljekarstvo u Beogradu, Stočarskog zavoda Novi Dvori, rajonske poljoprivredne i trgovačke komore i drugih zavoda i organizacija.

Skupštinu je otvorio predsjednik upravnog odbora drug Vilner Drago, direktor Tvornice mliječnog praška u Osijeku. Pošto je imenovano radno predsjedništvo i prihvaćen dnevni red, skupština je počela rad.

Izvještaj o radu Udruženja u protekloj godini podnio je drug Gabler Franjo, direktor poslovnice Udruženja.

U svom izvještaju referira o prometu mlijekom i mliječnim proizvodima, o situaciji na tržištu, o troškovima poslovanja, nakupnim cijenama, o mljekarskim kadrovima, o radu Udruženja u protekloj godini, o listu »Mljekarstvo«, o planiranom i realiziranom budžetu Udruženja za prošlu godinu, o financijskom poslovanju lista »Mljekarstvo« i o prijedlogu za budžet Udruženja za god. 1954.

Promet mlijekom u mljekarama-članicama Udruženja bio je prošle godine najveći poslije rata. Uza sve to kapaciteti naših mljekara samo su djelomično bili iskorišteni. Naše mljekare otkupile su cca 46,500.000 lit. mlijeka (nema podataka o nekoliko manjih zadružnih mljekara). Prosječni dnevni promet u 150 naših mljekara iznosio je cca 130.000 lit. na dan ili oko 800 lit. po pogonu. Kod obrade, prerade i djelomično kod distribucije sudjelovalo je oko 850 ljudi, t. j. na jednog čovjeka otpalo je 150 lit. na dan. 90% otkupljene količine mlijeka odnosilo se na područje između Save i Drave. Količina otkupljenog mlijeka prema ukupnoj proizvodnji mlijeka na teritoriju NRH (550 mil. lit.) iznosila je oko 8%. Najveći dio prometa mlijekom obavilo je 5 naših većih mljekara. Samo Građska mljekara u Zagrebu otkupila je 19,5 mil. lit. mlijeka, t. j. nešto manje od 42% ukupnog prometa.

Da bi mljekare dobile potrebne količine mlijeka, često su bile primorane proširivati svoja nakupna područja u udaljena mjesta; time su se povećavali sabirni i ostali troškovi, a s druge strane očitovale se to i na kvaliteti mlijeka. Za primjer navodi drug Gabler promet osječke mljekare u prvih 8 mjeseci prošle godine: 10 kamiona te tvornice prevezlo je 2,459.158 lit. mlijeka. Prevaljeni put iznosio je 229.921 km, na što je potrošeno ulja i benzina u vrijednosti od 4,866.439 Din. Plaće šofera i pratilaca iznosile su 2,254.817 Din, a to iznosi

ukupno 7,121.256 Din ili 2,90 Din po lit. mlijeka. Dodamo li 80 para po lit. za potrošak guma i amortizaciju vozila, tada ukupni troškovi prijevoza kamionima iznose oko 4 Din po lit. mlijeka.

Da se poboljša situacija u nakupnom području Tvornice mliječnog praška u Osijeku i Županji, i da se dobije kredit za nabavu krava, povedene su neke akcije, ali zasad bez rezultata.

Od ukupne količine otkupljenog mlijeka isporučeno je kao konzumno 18,5 mil. lit., t. j. 2 mil. više nego god. 1952., a prerađeno je 26,5 mil. lit., t. j. 8,5 mil. lit. više od prethodne godine.

Preradom je dobiveno 2.200 tona raznih mliječnih proizvoda; od toga 900 tona polutvrdih i tvrdih sireva, 490 tona maslaca i 446 tona mliječnog praška, 135 tona kazeina, 180 tona mekanog sira, 44 tona topljenog sira i 11 tona masla.

Od ukupnih količina konzumnog mlijeka 11,300.000 bilo je prodano u Zagrebu (65%). Na Rijeci je prodano 3,600.000 lit., u Osijeku 2,900.000 lit., a u Splitu, Puli i Varaždinu promet konzumnim mlijekom bio je manji.

U opskrbi gradova mljekare spomenutih gradova sudjelovale su uglavnom s nešto manje od 1 dcl po stanovniku (na Rijeci sa 1,5 dcl po stanovniku). U manjim gradovima potrošače opskrbljuju mlijekom ponajviše izravno sami proizvođači. Mljekare u Zagrebu i Osijeku opskrbljuju potrošače mlijekom u bocama.

Proizvodnja mliječnih proizvoda, kako je naprijed istaknuto, porasla je za neko 30% prema prijašnjim godinama. Najveći je porast kod kazeina za neko 75%, maslaca za neko 60% i mliječnog praška za neko 63%.

Iako je proizvodnja i placement kazeina bio velik, ipak nije odgovarao po svojoj kvaliteti uvoznom. Lanjska proizvodnja sira nešto je manja od predlanjske, jer se teže plasirao.

Na proizvodnju i placement mliječnih proizvoda utjecale su cijene, kvalitet, organizacija proizvodnje, a i asortiment.

Mljekare — članice Udruženja — polučile su za prodano mlijeko i mliječne proizvode po cijenama na veliko iznos od cca 1 milijardu i stotrideset milijuna dinara. Od toga iznosa isplaćeno je proizvođačima 723 mil. Din, a to iznosi 16,1 Din po lit ili 64% od prodajne vrijednosti. Realizirana cijena po lit prometnutog svježeg, odnosno prerađenog mlijeka na veliko iznosila je 25 Din. Od toga otpada oko 16 Din po lit na proizvođače, a ostalo, t. j. Din 9 iznose troškovi. Otkupna cijena prema prošloj godini porasla je prosječno za Din 1,40, a prodajna cijena za neko 0,50 Din.

Otkupna cijena varirala je kod raznih poduzeća; tako je na pr. »Pionir«, tvornica mliječnog praška u Županji, plaćala po litri mlijeka 17,5 Din, Grad-ska mljekara Zagreb 17,32 Din, Tvornica mliječnog praška Osijek 16,93 Din, a »Sava«, mljekarska zadruga u Babinoj Gredi, 20,5 Din. Kod manjih mljekara otkupna je cijena bila nešto niža. Visina nakupne cijene nije zavisila samo o prodajnim cijenama, nego i o sabirnim i ostalim troškovima mljekare. Troškovi oko sabiranja bili su najveći. Kako je porasla cijena benzina, motor-ulju i autogumama, porasli su nešto i troškovi oko sabiranja prema god. 1952. Kod većih mljekara, kojima se mlijeko dovozi iz udaljenih krajeva, troškovi oko sabiranja iznosili su 2,5—3,5 Din po lit, a u manjim preradbenim mljekarama 0,50—2 Din po lit. Plaće su teretile litru mlijeka sa 1,5—2,5 Din, a izuzetno i ispod 1 Din. Akumulacija, fondovi i doprinos za socijal. osiguranje teretili su mlijeko po lit. za daljnjih 1—1,5 Din. U velikim mljekarama ugljen, drvo i električna energija teretili su lit mlijeka sa 1,5—2 Din. Nova amortizacija i kamati na

osnovna sredstva za god. 1954. teretit će nove mljekare Osijek, Županju i Zagreb sa 104 mil. dinara ili sa neko 4 Din po lit. Ovakova situacija i novi uvjeti kreditiranja sile mljekare, da u što većoj mjeri koriste svoje kapacitete, a ujedno i koče izgradnju novih konzumnih mljekara.

O kadrovima u izvještaju navodi se, da je u mljekarama bilo zaposleno 850 ljudi, od toga u pogonima 550, a u administrativnim poslovima oko 125. U pogonu oko 100 imaju stručnu kvalifikaciju. Učenika u privredi i u mljekarskoj školi u Kranju ima 22. Iz gornjeg proizlazi, da na svaki pogon ne otpada ni jedna stručna osoba. Većina priučenih radnika ima veću ili manju praksu. Današnja oskudica u mljekarskim stručnjacima jedan je od glavnih smetnja, da se teško osnivaju nove i manje mljekare. Pa ako se i osnuju, u nekim našim područjima ne posluju s uspjehom i prisiljene su likvidirati. S druge strane treba omogućiti proizvođaču, da mlijeko povoljno unovči, što stimulira razvoj govedarstva, a time se indirektno povećava i ratarska proizvodnja. Poveća li se mljekarska proizvodnja, potrošač lakše dolazi do tako vrijedne živežne namirnice. Prema tome mljekare imaju važnu ekonomsku i društvenu ulogu.

U izvještaju se opširno govori o radu Udruženja. Ovdje ćemo to ukratko iznijeti.

Udruženje sada broji 30 članova, t. j. 2 više nego god. 1952. Brisana su tri člana: »Prehrana«, Vinkovci, »Granap«, Čakovec i Drž. poduzeće »Beljski maslac«, Beli Manastir. U članstvo je primljeno 5 novih članova: OPZ Otočac, Nova Gradiška, Čačinci, Gračac i Ovčarsko-mljekarska zadruga s otoka Oliba.

Organi Udruženja bavili su se u prošloj godini naročito aktuelnim problemima. Pozivani su članovi Udruženja, da uspostave još bolji odnos s proizvođačima mlijeka, zadrugama, NO-ima, da kontroliraju nakupni aparat pri isplati mlijeka, da pridonose unapređenju govedarstva nabavom rasplodnog materijala i da se otkupna cijena utvrđuje po dogovoru s proizvođačima. Mljekarski odbori, koji su trebali pritom pomoći, nisu se formirali.

Na inicijativu Udruženja, u vezi s borbom protiv kiselosti mlijeka, izdan je 6. broj lista »Mljekarstvo« u nakladi od 17.000, čiji je sadržaj bio posvećen tom problemu.

Udruženje je nastojalo da potakne mljekare na što kvalitetniju proizvodnju, a zatim da prošire assortiment i da što bolje opskrbi tržište mlijekom i mliječnim proizvodima. S time u vezi izvršena su tri ocjenjivanja mliječnih proizvoda sa svrhom, da majstore upozore na nedostatke i da ih potaknu na što kvalitetniju proizvodnju. Da se poboljša kvaliteta kazeina i uklone nedostaci, zatraženi su uzorci od pojedinih mljekara, a pošto su ispitani, dostavljene su im analize popraćene potrebnim uputama. Udruženje je povremeno u obliku ankete ispitivalo stanje na tržištu. To je omogućilo, da se članovi preorijentiraju na traženi proizvod (kazein). Zahvaljujući uglavnom tome nije god. 1953. bilo poteškoća u plasiranju mliječnih proizvoda na tržište.

Da se kadrovi stručno osposobe održana su tri seminar za proizvodnju kazeina sa 26 polaznika. Prema zaključku upravnog odbora organizirat će se ovog proljeća tečaj za maslare i proizvodnju kazeina.

Udruženje se pozabavilo i osnivanjem mljekarske škole u Bjelovaru i spremno je pružiti joj materijalnu pomoć.

11. XII. 1953. donijela je kotarska skupština u Bjelovaru odluku o osnivanju jednogodišnje mljekarske škole. Ima nade, da će se ta odluka doskora i oživotvoriti. Institut za mljekarstvo FNRJ u Beogradu i Glavni savez poljopri-

vrednih zadruga NRH također će od svoje strane pomoći akciju oko osnivanja spomenute škole i dat će joj materijalna sredstva.

Udruženje je u polovici prošle godine predložilo Drž. sekretarijatu za poslove narodne privrede, da u okviru Tehničke pomoći uputi 5 stručnjaka iz naših mljekara na par mjeseci na specijalizaciju u inozemstvo.

I list »Mljekarstvo«, što ga izdaje Udruženje, ima svrhu, da uzdiže kadrove i da poučava proizvođače, kako će poboljšati i povećati proizvodnju mlijeka.

Udruženje davalo je članovima pravne savjete, upućivalo ih u važnije pravne i privredne propise, pružalo im je pomoć kod dobivanja terminskih kredita i t. d.

Udruženje je pružalo pomoć kod nabave raznih uređaja, strojeva i drugog pomoćnog materijala za mljekare.

Na sjednicama Udruženja tretirani su problemi poslovanja u mljekarama i isticali nedostaci, kako bi se pravodobno uklonili. Uza sve to raspušten je organ radničke uprave u zagrebačkoj gradskoj mljekari i postavljena je prikladna uprava.

U polovici prošle godine prisustvovali su predstavnici Udruženja konferenciji, sazvanoj od Glavnog saveza poljoprivrednih zadruga u Zagrebu, te su iznesene nepravilnosti u radu i postupku nekih mljekara (cijene, isplate). Zaključeno je bilo, da jedna komisija, sa izaslanikom Udruženja, ispita stvar na terenu, a preporučeno je, da se i zadružne mljekare upisuju u članstvo Udruženja (više od polovice članova sada su zadružne mljekare). Zaključak konferencije uglavnom nije ostvaren. Druga konferencija održana je kod Trgovačke komore i dogovorene su najniže i najviše otkupne cijene mlijeka (15—18 Din po lit).

Na inicijativu Udruženja upravni odbor je 21. I. o. g. donio zaključak o osnivanju stručnih odbora ili sekcija kao pomoćnih organa Udruženja za određena stručna pitanja. Nadalje, da se pojača instruktorska služba sa 1 stručnjakom. Bilo je zamišljeno, da se sazove šira mljekarska konferencija, ali iz tehničkih razloga je to odgođeno.

O listu »Mljekarstvo« izneseno je, da već treću godinu izlazi. Prošle godine izašlo je 12 brojeva u 43.000 primjeraka. Mjesečna naklada iznosi 2.500 primjeraka osim izvanrednog broja 6, koji je izišao u 17.000 primjeraka. Svrha je ovog mljekarskog lista, da pruža pomoć stručnim mljekarskim kadrovima i da poučava proizvođače mlijeka. Uza sva nastojanja uredništva ljudi iz samih pogona slabo još surađuju u listu. 80% naklade lista raspacava se na području naše republike, a ostatak u drugim republikama. 50% lista raspacava se među proizvođače mlijeka, a najviše brojeva lista preuzima Gradska mljekara u Zagrebu. Vode se pregovori, da se list proširi i štampa ćirilicom u Beogradu.

Nakon referata iznesen je planiran i realiziran budžet Udruženja za god. 1953.

Drug Fabijanić Nikola, predsjednik nadzornog odbora, nakon čitanja izvještaja o pregledu financijskog poslovanja Udruženja, koje je vođeno uredno, moli skupštinu za razrješnicu, a ista je prihvaćena.

Pošto je predložena komisija za zaključke, prešlo se na diskusiju.

Drug Leskovar Mirko, direktor »Mljekarna« Rijeka, ističe kako se očekivalo, da će prodajne cijene mlijeku pasti, a one su naprotiv porasle—jer je primijenjena nova stopa amortizacije i plaćanja kamata na osnovna sredstva. Pita, da li se to daće primijeniti u mljekarstvu i kako se to pitanje tretira u drugim zemljama.

Govori o potrebi, da se dodijeli kredit za nedovršene mljekarske objekte i nabave strojevi i oprema po sniženim cijenama (bez faktora).

Drug Dogić Miho, Gradska mljekara Zagreb, ističe, da Udruženje treba pomoći zadržanima pri izgradnji novih mljekara. Desilo se, da je nepravilna lokacija jedne mljekare uzrokovala više troškova oko izvođenja kanalizacije, nego što stoji cijela mljekara. Osvrće se na opremu mljekara. Treba to pitanje riješiti djelomično uvozom, a djelomično vlastitom proizvodnjom. Danas ne možemo nabaviti ni najosnovniju opremu za mljekaru, tako na pr. pumpe, cijevi i t. d. Treba osnovati servis, gdje će sva potrebna oprema biti na jednome mjestu. Možda bi bilo zgodno osnovati specijalnu radionu, koja bi usavršivala mljekarsku opremu. Napominje, da su troškovi naših mljekara veliki, pa bi Udruženje trebalo o pojedinim troškovima u mljekarama voditi evidenciju i analize, koje bi mljekarama poslužile kao putokaz u njihovu daljnjem radu. Osvrće se na osnivanje stručnih odbora, koji će okupiti stručne ljude i pomoći mljekarama. List »Mljekarstvo« treba što više proširiti. Valja jednom donijeti Zakon o mljekarstvu, koji će regulirati mnoga pitanja i tako omogućiti, da ono napreduje. Napominje, da bi se povlastice, koje zadruge imaju kod nabave strojeva, trebale proširiti i na državna mljekarska poduzeća.

Drug Sadović Meho, komerc. direktor Centralne mljekare Sarajevo, zamjerava, što referat nije obuhvatio pitanje mljekarskih uređaja i opreme. Od god. 1949. naša industrija nije još mogla proizvesti pastere. Govori o slaboj opskrbi Sarajeva mljekom, pa o nestašici strojeva i opreme. Osvrće se na nepravilnosti kod prodaje robe, te ističe, da bi trebalo voditi računa, kome se prodaje. Često i proizvođač šalju lošu robu. Zahvaljuje Udruženju na pomoći. Priznaje, da je sarajevska mljekara prodirala u tuđe područje, pa je dolazilo i do nabijanja cijena, a to se u buduću ne će dogoditi.

Drug Kauf Dragutin, direktor Grad. mljekare Virovitica, smatra, da je potrebno usavršiti mljekarske strojeve i riješiti pitanje »Proletera«. Navodi, da je poduzeće kupilo paster i bučalicu, a nije ih bilo moguće iskoristiti. Spor između narodnih odbora Bjelovar i Zagreb ne smije kočiti osnutak mljekarske škole, jer bez stručnog kadra i dobre opreme ne može biti dobre robe.

Drug Šerf, sekretar TMP Osijek, upozoruje na privredne mjere i propise donesene u posljednje vrijeme. Osnovati treba stručne odbore, a ti organi neka se pozabave već u početku usklađivanjem novih propisa, koji su izašli, pa pitanjem plaća za mljekarsku struku, koje iznose prosječno Din 6.450.—.

Drug Ostović Tadija, Gradska mljekara Zagreb, ističe potrebu solidnije trgovine.

Ing. Obradović Bora, Institut za mljekarstvo Beograd, izražava želju, da se djelatnost Udruženja proširi i poveća; takvih udruženja trebalo bi i u drugim republikama. Zadaci Udruženja djelomično su i zadaci Instituta. Napominje, da Institut izrađuje prijedlog o mljekarskom zakonu, koji će biti dostavljen na širu diskusiju. Ističe, da je kreditirati i izgrađivati nove mljekarske pogone danas vrlo teško, jer ih treba amortizirati u roku od 10 godina. Mljekara s dnevnim kapacitetom od 5—7.000 lit. stoji cca 30.000.000 dinara, pa godišnja amortizacija iznosi 3.000.000 dinara. Institut radi na tome, kako bi se rok amortizacije produljio.

Drug Rukavina Lujo, Institut za mljekarstvo Beograd, osvrće se na mljekarsku opremu i kaže, da valja osnivati servis. U njemu treba da su ljudi, koji će voditi računa o tome, što je sve potrebno u mljekarskoj industriji, napraviti nacрте, troškovnik i sve ostalo, što je potrebno, da se za gradnju i opremu uzmogne podići kredit kod banke, kako to nova Uredba omogućuje. Smatra, da smjernice za takav rad valja da daje Udruženje. Ističe, da su neuspjesi u proizvodnji strojeva nastali zato, što naša industrija nije još svladala sve poteškoće, koje su s time skopčane, naročito financiranje. Nijedna industrija ne će preuzeti izgradnju strojeva, ako joj nije osiguran placement za stanoviti broj. Navodi, da se dvije godine radilo na pasteru i da je 4 puta vraćen tvornici. Izrađen je novi stroj za pranje i punjenje boca. Nije poslan na Rijeku, nego se ispituje u mljekari u Novom Sadu. Prije konačne odluke o proizvodnji spomenutih strojeva bit će pozvani mljekarski stručnjaci, majstori i ostali interesenti, da o tome kažu svoju riječ. Institut se zauzeo, da se produlji amortizacioni rok za mljekarsku opremu od 10 na 20 godina. Ističe, da se

za mljekarsku opremu ne daju povlastice radi toga, što je UNICEF dao za gradnju i opremu mljekara 2 milijarde dinara. Treba da se mljekare povežu s proizvođačima, pa kad budu i oni sudjelovali u radu mljekare, mogla bi se tražiti i neka povlastica. Usput spominje dovršeni mljekarski pogon u Babinoj Gredi, koji stoji neiskorišten pokraj stare mljekare. Ističe, da se i dalje može računati, na pomoć UNICEF-a za gradnju i opremu mljekara. Za god. 1954. predložena je izgradnja mljekara u Zemunu, Kragujevcu, Nišu, Splitu, Tuzli i Titogradu, pa pomoć TMP Osijek i Zupanja. S obzirom na osnivanje mljekarske škole u Bjelovaru predlaže, da se odredi komisija, koja će stvar obrazložiti, predsjedniku GNO-a. O tome treba obavijestiti i širu javnost preko novina. Institutu će se za tu školu dati pomoć.

Drug Popović Jovo, direktor mljekarske industrije »Zdenka« Vel. Zdenci, predložio je i komisiju, koja će pohoditi predsjednika GNO-a Zagreba 15. o. mj.

Ing. Sabadoš Dimitrije ističe potrebu, da se proizvođači povežu s mljekarama. Zato bi trebalo osnivati mljekarske zadruge, koje bi s angažirale počam od proizvodnje pa do prodaje mlijeka. Smatra, da se Udruženje ima začlaniti u Poljoprivrednu komoru, jer je mljekarstvo sastavni dio poljoprivrede.

Drug Gabler Franjo upozorava na neke izmjene društvenih pravila. Do konca ovog mjeseca Udruženje mora uskladiti svoje poslovanje s novim pravilima. Napominje, da bi se Udruženje imalo začlaniti u republičku Poljoprivrednu komoru, ali ona još nije osnovana. I bez članstva može se prijedlog o nastavku rada Udruženja dostaviti na odobrenje republičkom Vijeću proizvođača. Poduzeća mogu biti učlanjena u koju god hoće komoru. Tumači i zadatke stručnih odbora. Zasad se predlažu tri: 1. tehnološki, koji bi se bavio problemom procesa proizvodnje; 2. ekonomsko-finanacijski, koji bi razmatrao administrativne, knjigovodstvene i njima slične probleme, i 3. odbor za izgradnju i opremu mljekara. Pravila predviđaju i sud časti.

Drug Popović Jovo predlaže, da se osnuje stručni odbor, koji bi uspostavio vezu s proizvođačima.

Pošto je još nekoliko članova sudjelovalo u diskusiji, pravila su jednoglasno prihvaćena i zaključeno je, da se poduzeća mogu učlaniti izravno u komore.

Na prijedlog predsjedavajućeg skupština je jednoglasno dala razrješnicu upravnom i nadzornom odboru te se prešlo na biranje novog upravnog i nadzornog odbora i suda časti.

Za članove upravnog odbora izabrani su:

Ing. Dokmanović Đuro, vršilac direktora Zagrebačke mljekare, Vilner Drago, direktor TMP Osijek, Popović Jovo, direktor mljekarske industrije »Zdenka« Vel. Zdenci, Pehal Ivica, predsjednik P. Zadruga St. Petrovo Selo, Ferdebar Mato, direktor »Slavonka«, ind. prerada mlijeka, Sl. Požega, Bogdanić N., direktor poduzeća »Porer«, Pula i Čeak N., predsjednik O. P. z. Sunja.

Za članove nadzornog odbora izabrani su ovi drugovi: Vidan Branko, direktor »Hrana«, Split, Leskovar Mirko, direktor »Mljekarna« Rijeka, Delić Antun, predsjednik »Sava«, mljekarske zadruge Babina Greda.

U Sud časti ušli su ovi drugovi: Kauf Dragutin i Ključarić Dragutin.

Skupština je ujedno donijela i novi budžet Udruženja za 1954. g.

Na osnovu diskusije doneseni su ovi

z a k l j u č c i

1) Preporučuje se Udruženju mljekarskih poduzeća NRH, da poradi oko osnivanja odnosno angažiranja jedne specijalne uslužne radione za popravak, usavršavanje i proizvodnju mljekarske opreme.

2) Udruženje treba da vodi evidenciju troškova u pojedinim mljekarama, da ih analizira, pa da o tome informira svoje članove, kako bi im to poslužilo kao

putokaz u njihovu daljnjem radu. Isto tako treba s iskustvima pojedinih mljekara upoznati ostale članove.

3) Udruženje od svoje strane neka podupre inicijativu Instituta za mljekarstvo u Beogradu, kako bi se donio zakon o mljekarstvu;

4. Preporučuje se, da se u sklopu Udruženja osnuje biro, koji će davati potrebne dokumentacije kod izgradnje mljekara, sa svrhom, da se dobivaju potrebni krediti kod banke.

5) Udruženje neka pomogne inicijativu Instituta za mljekarstvo da se produži rok amortizacije za mljekarsku opremu.

6) Udruženje uz pomoć svih zainteresiranih neka poduzme sve potrebno, da se što prije osnuje mljekarska škola u Bjelovaru.

7) Udruženje treba da osnuje pored predloženih i poseban stručni odbor, koji će povezivati proizvođače s mljekarama.

8) Mljekarska poduzeća treba da surađuju sa svim zavodima za unapređenje stočarstva: Zavodom za stočarstvo, Novi Dvori, Savezom stočarskih udruga u Zagrebu i dr., kako bi se unaprijedilo naše govedarstvo.

9. Udruženje neka zatraži kod nadležnih objašnjenje o pitanju članstva u komore i zastupanja članova u komorama.

10. Udruženje neka što prije pojača instruktorsku službu, kako bi stručna pomoć mljekarama bila što efikasnija.

11. Mljekarski list treba da se što više proširi, a suradnja s terena da se poveća.

Prof. dr. Filipović Stjepan

O SPECIFIČNOJ TEŽINI NAŠEG KRAVLJEG MLIJEKA*

Iako je poznavanje specifične težine kravljeg mlijeka važno, teoretski i praktički, može se još i danas reći, da ona još nije svestrano istražena. Po knjigama se navode tek neki temeljni brojevi, koji se odnose na pojedine evropske zemlje, napose na Njemačku, ali ti su brojevi već odavno zastarjeli. Zastarjeli stoga, što se ne zna, jesu li dovoljnim istraživanjem i računom utvrđeni, pa i stoga, što je i specifična težina jedan opširan problem, koji se dosad nije niti pravo obuhvatio, a kamoli istražio. Tako Fleischmann i Weigmann navode, da je prosječna spec. težina 1,032 (određena kod 15°C), s granicama 1,028 i 1,034; dalje, da je zimi ta težina veća nego ljeti zatim da je kod prijelaza krava na pašu niža negoli zimi. Hanke je konstatirao, da su granice 1,027 i 1,039; dalje, da je kod večernjeg mlijeka težina veća negoli kod ranog, a kod podnevnog da stoji u sredini. Ni u svjetskom mljekarskom časopisu »Milchwirtschaftliche Forschungen«, koji obuhvaća 21 svezak (1924—1943), nema upravo ničega osim spomenute, ali kratke Hankeove radnje.

* Ovaj članak je samo izvod iz radnje objavljene pod naslovom: »Prilog za poznavanje spec. težine kravljeg mlijeka« u Poljoprivredno-znanstvenoj smotri br. 14/53.